

Utlåtande 2005:78 RVIII (Dnr 303-5218/2004)

Uppföljning av Stockholms miljöprogram under perioden 2002-2004

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Föreliggande uppföljning av arbetet med Stockholms miljöprogram godkänns.
2. Förslagen till ändrade delmål beaktas inför kommande miljöprogram.

Föredragande borgarrådet Viviann Gunnarsson anför följande.

Ärendet

I februari 2003 antog kommunfullmäktige "Stockholms miljöprogram ? på väg mot en hållbar utveckling". Miljöprogrammet grundas på målstyrning och kommunfullmäktige har fattat beslut om att målen ska vara vägledande för all kommunal verksamhet. De förvaltningar och bolag inom staden som är berörda av mål i miljöprogrammet ska, inom ramen för stadens integrerade ledningssystem, själva välja de mest miljö- och kostnadseffektiva åtgärderna för att uppnå målen.

I fullmäktigebeslutet ingick även att miljö- och hälsoskyddsnämnden fick i uppdrag att utarbeta ett program för att sprida information om miljöprogrammet och dess mål och åtgärder på central och lokal nivå samt att följa upp de kommunövergripande målen i miljöprogrammet. Detta är den första samlade uppföljningen av Stockholms miljöprogram. Några av miljöprogrammets delmål föreslås ändras eller utgå som följande.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 16 december 2004 att överlämna ärendet till kommunfullmäktige.

Mål som föreslås ändras:

Mål 1.7 Vid upphandling av entreprenader ska stadens förvaltningar och bolag värdesätta arbetsmaskinernas miljöprestanda.

Ändras till: *Vid upphandling av entreprenader ska stadens förvaltningar och bolag ställa miljökrav på arbetsmaskiner*

Mål 4.2 Exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras med likvärdig natur i närområdet.

Ändras till: *Exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras med motsvarande natur eller livsmiljöer med högre naturvärden i närområdet*

Mål 4.3 Ingen exploatering ska under programperioden ske i följande mark- och vattenområden:

2). biotoper, biologiska spridningsvägar, buffertzoner och rekreationsytor som är särskilt värdefulla,

Ändras till: *2). Biotoper, biologiska spridningsvägar, buffertzoner och rekreationsytor som är särskilt värdefulla och som inte går att ersätta med motsvarande natur i närområdet*

Mål som föreslås utgå:

Mål 6.3 Antalet fuktskador ska minska till 40 procent av 2002 års nivå.

Mål 6.5 I förskolor och skolor ska anslås bevis på obligatorisk ventilationskontroll (OVK) och när den blev godkänd.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Kontoret godkänner redovisningen och de föreslagna justeringarna av delmålen men efterlyser ett övergripande resonemang om programmets funktion som styrdokument inom staden och programmets ekonomiska konsekvenser.

Mina synpunkter

När kommunfullmäktige 2003 beslutade om ett nytt miljöprogram kunde en ny politisk majoritet, efter en lång och segdragen politisk process i den förra borgerliga majoriteten, till slut besluta om ett miljöprogram med höga ambitioner

och konkreta målsättningar. Miljöprogrammets övergripande målsättning är att Stockholm ska utvecklas till en ur miljösynpunkt långsiktigt hållbar stad. Som en del i denna målsättning ska programmet ge en helhetsbild av miljösituationen och tydliggöra de viktigaste miljöfrågorna för staden, fastställa mål för prioriterade områden och ange uppföljningsmått, betona olika aktörers miljöansvar samt medverka till att sprida kunskap. Programmet är avstämt mot de nationella miljö kvalitetsmålen.

För att finna en helhetsbild av Stockholms miljösituation genomfördes en miljöutredning. Utredningen visar inom vilka områden de största miljö- och hälsoproblemen finns och utifrån denna kunde sedan prioriteringar och så småningom övergripande mål samt delmål utvecklas till ett konkret program.

För att underlätta uppföljningsarbetet är ett eller flera nyckeltal kopplade till varje delmål. Tillsammans visar nyckeltalen vart vi är på väg och om vi når upp till de uppsatta målen. Detta redovisas sedan på webbplatsen Stockholms miljöbarometer. Av uppföljningen framgår att det fortfarande inom ett flertal områden saknas data för att på ett korrekt sätt kunna följa upp det enskilda målet. Det tycker jag är beklagligt men samtidigt förklarligt eftersom det här arbetssättet är nytt och det krävs en viss inkörningstid för att få uppföljningssystemet att fungera. Jag anser att arbetet med att ta fram uppföljningsdata måste intensifieras. I annat fall kommer uppföljningen av stadens miljöarbete att försvåras.

Utfall av delmålen

Miljöprogrammet är uppdelat i 6 olika delområden; Miljöeffektiva transporter, Säkra varor, Hållbar energianvändning, Ekologisk planering och skötsel, Miljöeffektiv avfallshantering samt Sund inomhusmiljö.

Uppföljningen visar att delmålens utfall är varierande. Mål som bedöms som positiva som kan nås eller kan nås om planerade åtgärder vidtas är framför allt inom området Miljöeffektiva transporter, Hållbar energianvändning och Miljöeffektiv avfallshantering. Jag vill här kort kommentera miljöprogrammets mål och dess utfall.

Miljöeffektiva transporter

Arbetet med mer än hälften av delmålen inom trafikområdet går åt rätt håll och bedömningen är att de kommer att klaras. Det här beror på intensiva insatser från miljöengagerade politiker och tjänstemän i staden som gör satsningar på cykeltrafiken, utökar antalet miljöbilar i staden, planerar för miljöavgifter och som genomför förbättringar av inomhusmiljön i bostäder som tidigare varit utsatta för trafikbuller. Staden har även gjort insatser för att minska utsläppen

från fartyg som regelbundet anlöper Stockholms hamnar vilket tillsammans med rederiernas egna insatser gör att utvecklingen inom hamnområdet ser positiv ut.

Jag kan också konstatera att målet om miljökrav vid upphandling av transporter är svårbedömt men glädjande är att stadens anställda kommer att utbildas i hur rätt miljökrav kan ställas. Inom trafikområdet kommer ett par mål inte att uppnås och det gäller trafikbuller och kväveoxidutsläppen. I och med införandet av försök med miljöavgifter kommer minskningen av kvävedioxidutsläppen fram till 2007 att vara runt 22 procent och det är acceptabelt men inte bra. Jag anser att staden samlat måste arbeta vidare med de åtgärder som krävs för att målen ska uppnås inom programperioden.

Säkra varor

Sju av delmålen inom delområdet Säkra varor handlar om att minska eller fasa ut användningen och spridningen av ett antal kemiska ämnen i specifika användningsområden, såsom kvicksilver, koppar, bly etc. Uppföljningen visar att dessa mål är svårbedömda och att data saknas för att följa upp målet. Flera av dessa mål är beroende av nationella och internationella regleringar och där dessa regleringar finns, finns också goda möjligheter att de uppsatta målen kommer att nås. Det gäller t.ex. amalgam där Kemikalieinspektionen har föreslagit ett förbud mot amalgam inom tandvården.

Glädjande är att vi har nått långt tack vare de informationsinsatser som genomförts mot konsumenter, upphandlare och återförsäljare av varor. Positivt är även att projektet Miljöanpassad upphandling kommer att leda till att upphandlingskrav för varor och livsmedel utvecklas och skärps.

Hållbar energianvändning

Växthuseffekten ökar i snabb takt och det beror främst på koldioxidutsläpp från förbränning av kol och olja. Marken i Stockholm är 10 gånger surare än opåverkad mark och försurningen är större än vad markens och vattnens organismer tål. Försurningen beror på svavel- och kväveutsläpp från förbränning av bl.a. olja. Luftkvaliteten i Stockholm har förbättrats, mycket tack vare att fjärrvärmenätet blir allt mer utbyggt. Trots detta drabbas stockholmarna fortfarande av hälsoproblem. Luftföroreningar ökar risken för cancer, astma samt hjärt- och kärlsjukdomar.

Jag kan inte nog betona vikten av strategiskt arbete vad gäller energifrågor. När staden uppmanar och uppmuntrar företag, hushåll och andra aktörer att spara energi och gå över till förnyelsebara energikällor är det viktigt att staden föregår med gott exempel. Delmålen i miljöprogrammet är ett första steg. Ett

annat mycket viktigt steg är att staden nu skyndsamt utarbetar en energistrategi i samband med det strategiska ärendet i juni 2005 samt därefter arbetar fram en mer detaljerad energiplan som staden senare under 2005 kommer att fatta beslut om.

Under programperioden har ett flertal åtgärder vidtagits för användning och miljöanpassning av energi i stadens egna verksamheter och hos företag och hushåll. Miljöanpassningen av stadens energianvändning har ökat, idag har 24 av stadens förvaltningar tecknat avtal med Bra Miljöval-el och fler kommer det att bli innan programperiodens slut.

Allvarligt är dock att andelen förnyelsebara bränslen för produktion av fjärrvärme har minskat de senaste åren. Det är extra beklagligt eftersom fjärrvärme är en mycket viktig satsning för att nå koldioxidmålet. Här behövs kraftfulla åtgärder sättas in för att målet ska nås inom programperioden. Staden bör också söka de statliga bidrag som finns för solcellsanvändning och andra energiåtgärder.

Ekologisk planering och skötsel

För att nå målet om biologisk mångfald, människors tillgång till grönområden och rena marker och vatten krävs åtgärder inom den fysiska planeringen. Det är trots allt exploateringen som är det största hotet mot den biologiska mångfalden. Därför är det viktigt att rutiner utvecklas så att markanvisning och planläggning sker i enlighet med de mål som finns i översiktsplanen, miljöprogrammet och tillänkta naturreservat. Särskilt viktigt är att värna nationalstadsparkens och andra parkers fortbestånd.

I staden har vi brister i kunskaperna och metodutveckling är för låg för att kunna uppnå mål om ekologisk planering och skötsel. Stadsdelsnämnderna som nu är skötselansvariga bör få ökade möjligheter för att genomföra den kontinuerliga skötseln som krävs för att nå målet inom programperioden.

Vad gäller delmålet om att förorenade marker ska kartläggas och saneras så är trenden svårbedömd. Mark som ska bebyggas saneras, men att sanera all mark skulle bli alltför dyrt. Här har dock specifika marksaneringsåtgärder gjorts under det senaste året inom ramen för miljömiljarden.

Miljöeffektiv avfallshantering

Inom avfallsområdet finns en mängd positiva besked att lämna. Diskussionen som förts inom staden har fokuserats på insamling av det farliga avfallet och insamlingssystemets tillgänglighet samt olika behandlingsmetoder för avfall. Det här är delvis en effekt av att ansvaret för avfallet är delat. Här har stora förändringar skett inom lagstiftningen. Många av förändringarna syftar till att

följa avfallshierarkin som t.ex. deponiförbud, fortsatt producentansvar samt mål om 35% insamling av biologiskt avfall.

Målet och delmålen inom avfallsområdet bedöms vara uppnådda vid programperiodens slut. Det är ett resultat av att staden arbetar på bred front för att åstadkomma en miljöeffektiv avfallshantering. Arbetet pågår för att underlätta för småföretagare att lämna sitt verksamhetsavfall. Vi fortsätter också att ställa krav på avfallshanteringen vid ny- och ombyggnationer och kommer inom kort att lägga fram en ny avfallsplan för Stockholm.

Sund inomhusmiljö

Genomförandet av uppföljningen av målet samt delmål har varit problematiska. Endast två av delmålen bedöms ha en positiv trend. Ytterligare åtgärder, kunskapsuppbyggnad och metodutveckling behövs för att nå målen. Vad gäller ventilation så kan vi konstatera att det finns stora brister när det gäller egenkontrollen av inomhusmiljön på stadens skolor och förskolor. Dessutom är det problematiskt ur bullersynpunkt att fläktar och kylaggregat ofta placeras på tak och på innegårdar vilket motverkar stadens mål om en "tyst sida" i bostäderna. Detta måste beaktas vid ny- och ombyggnationer i större utsträckning än vad som görs idag.

De förslag till justeringar av delmålen som miljö- och hälsoskyddsnämnden har beslutat om anser jag vara bra och ett steg i rätt riktning. Erfarenheter av uppföljningen anser jag ska tas tillvara i det fortsatta arbetet med att ta fram ett nytt miljöprogram för Stockholm, så att detta kan bli ännu bättre och lättare att följa upp än nuvarande program.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. delvis bifalla föredragande borgarrådets förslag till beslut
2. därutöver anför följande.

Arbetet för en bättre miljö är viktigt och bör genomsyra hela stadens verksamhet. Men denna process bör inte isoleras till ett enskilt program eller policydokument. Stadens målsättning bör vara att skapa förutsättningar för en så hög tillväxt som möjligt kombinerat med minimal miljöpåverkan. På så sätt får vi en levande och fungerande stad.

Avskiljer man miljöfrågor från andra aspekter i samhället leder det ofta till konflikter mellan olika miljömål och ekonomisk utveckling. Väsentliga beståndsdelar i en

modern stad - som exempelvis infrastruktur, parkeringsmöjligheter, valfrihet och bostadsägande – bör ses som positiva faktorer för en hållbar utveckling. På samma sätt bör kulturliv, tillväxt och näringsliv, restaurang och besöksnäring samt idrotts- och föreningsliv tas med för att uppnå detta helhetsperspektiv.

Det finns en överhängande risk att ambitiösa miljöprogram blir ovetenskapliga och politiskt subjektiva, då det ofta är svårt att mäta vad som är hållbar utveckling.

Vi är tveksamma till flera av delmålen som presenteras i ärendet. Det gäller bl.a. delmålet om insatser för att minska antalet fordon. Det är snarare utsläppen från fordonen som skall minska. Ny forskning på området visar också att ökningen av koldioxid i Sverige kommer nästan uteslutande från tunga lastbilar. Utsläppen från personbilar har legat still de senaste 15 åren, trots att bilparken vuxit med nästan en halv miljon bilar i Sverige.

Vi motsätter oss också formuleringen i den sista att-satsen under mål 1, Miljöeffektiva transporter - ”En effektivare användning av befintligt vägnät för att därför minska behovet av nya vägutbyggnader”. Stockholms trafiksystem är starkt underdimensionerat redan för den trafik vi har idag och samlade utbyggnadsplaner saknas i princip helt sedan uppgörelsen om Dennispaketet havererade. Utan en snabb och adekvat lösning på regionens trafiksituation med bland annat ringleder blir en effektivare användning av befintligt vägnät tämligen ointressant. I detta avseende finns heller ingen målkonflikt mellan miljön, å ena sidan och framkomlighet, rörlighet och ekonomi, å andra sidan. Nuvarande situation skapar betydande köer och stopp, vilket medför stora avgasutsläpp helt i onödan.

Stora delar av mål 5, miljöeffektiv avfallshantering är typexempel på politiskt subjektiva bedömningar om hur vi på bästa sätt skall ta hand om våra sopor.

Vi kräver ett stopp för sopsorteringshysterin. Återvinning ska aldrig vara ett självändamål. För vissa avfallstyper lönar det sig både miljömässigt och ekonomiskt att bränna och därmed utvinna energi. Hit hör pappersförpackningar, wellpapp och plastförpackningar. Dessa produkter bör därför i fortsättningen kastas i den vanliga soppåsen under diskbänken. Vid förbränning av sopor i kraftvärmeverk skapas el och fjärrvärme och på så sätt behöver man inte elda lika mycket olja eller importera ”smutsig” el från kolkraftverken i Baltikum och Polen. Sopor är en energiresurs som ska tillvaratas på bästa sätt. Dagens förbränning av hushållssopor motsvarar 50.000 kubikmeter olja per år.

Majoritetens beslut om att minst 35 procent av matavfallet skall behandlas biologiskt är otidsenligt. Svenska Naturskyddsföreningen har också i sin nyligen utgivna avfallspolicy tagit avstånd från storskalig kompostering och intar dessutom en skeptisk hållning till rötning av matavfall. Kompostering har hittills mest levererat dålig lukt och en slutprodukt som ingen vill ha. Otroliga mängder växtnäring skapas som innehåller en mängd olika gifter och det finns heller ingen marknad för så mycket växtnäring. I Göteborg har försök med kompostering av matavfall och annan biomassa genomförts med bristfälliga resultat. Både från kompostering och rötning avges metanogas som har en 20 gånger högre påverkan på växthuseffekten än koldioxid. Vid effektiv förbränning i avfallsvärmeverk däremot destrueras alla mikroorganismer och näs-

tan alla kemiska föroreningar samtidigt som avfallet utnyttjas som biobränsle för att ge bl.a. fjärrvärme och el. Den rödgröna majoritetens förslag om att stimulera kompostering i flerfamiljsfastigheter kommer därmed att försämlra miljön och leda till ökade kostnader för Stockholm och dess invånare.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Föreliggande uppföljning av arbetet med Stockholms miljöprogram godkänns.
2. Förslagen till ändrade delmål beaktas inför kommande miljöprogram.

Stockholm den 20 april 2005

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Viviann Gunnarsson

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Kristina Alven-dal* (alla m) och *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) med hänvisning till reservationen av (m) och (fp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ewa Samuelsson* (kd) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. delvis bifalla föredragande borgarråds förslag till beslut
2. därutöver anför följande.

De senaste rönen om hur utsläpp och föroreningar leder till förkortad livslängd och en ökad förekomst av cancer och lufrörssjukdomar måste tas på stort allvar. Stadens täthet och koncentration i boendet och de stora krav på rörlighet som det moderna storstadslivet förutsätter, måste mötas på olika sätt. En bra och väl utbyggd kollektivtrafiktrafik och en tillväxt utanför centrum leder till färre transporter och mindre arbetspendling in till och genom Stockholms centrum. Här har olika vägutbyggnader och då främst den planerade Förbifart Stockholm en viktig roll att spela.

Det är enskilda människors samlade livssituation som påverkar uppkomsten av ohälsa. Följaktligen måste det finnas ett brett folkhälsoarbete där också landstinget och de frivilliga organisationerna ingår. Den enskildes ansvar för sin och sina barns hälsa måste förstärkas. Om människor upplever ökad egenmakt och får omgivningen stöd att

hantera de faktorer som leder till ohälsa kan en negativ utveckling vändas. Den statliga sjukskrivningspolitiken har naturligtvis en nyckelroll.

ÄRENDET

I februari 2003 antog kommunfullmäktige "Stockholms miljöprogram ? på väg mot en hållbar utveckling". Miljöprogrammet grundas på målstyrning och kommunfullmäktige har fattat beslut om att målen ska vara vägledande för all kommunal verksamhet. I fullmäktigebeslutet ingick även att miljö- och hälsoskyddsnämnden fick i uppdrag att utarbeta ett program för att sprida information om miljöprogrammet och dess mål och åtgärder på central och lokal nivå samt att följa upp de kommunövergripande målen i miljöprogrammet. Detta är den första samlade uppföljningen av Stockholms miljöprogram.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslutade den 16 december 2004 att godkänna uppföljningen av arbetet med Stockholms miljöprogram, att godkänna förslagen till ändrade delmål samt att överlämna miljöredovisningen till kommunstyrelsen och rekommendera kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att godkänna redovisningen.

Reservation anfördes av *Magnus Hellström m.fl.* (m), bilaga 1.

Reservation anfördes av *Erik Wassén m.fl.* (fp), bilaga 1.

Miljöförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 26 november 2004 var i huvudsak av följande lydelse.

Bakgrund

I februari 2003 antog kommunfullmäktige Stockholms miljöprogram ? på väg mot en hållbar utveckling. Miljöprogrammet bygger på Miljöutredningen som beskriver miljösituationen i Stockholm och vilka områden som utgör den största påverkan på miljön och människors hälsa. Utredningen ligger till grund för prioriteringar och mål. Programmet omfattar sex övergripande målområden. Varje område har en koppling till ett eller flera av de nationella miljö kvalitetsmålen. De övergripande målen preciseras av delmål, som fokuserar på orsakerna till miljöproblemen, och som bedöms vara möjliga att uppnå under programperioden. Till varje delmål finns ett eller flera nyckeltal. Sammanlagt finns 98 nyckeltal fördelade på 43 delmål.

Miljöprogrammet grundas på målstyrning och Kommunfullmäktige har fattat beslut om att målen ska vara vägledande för all kommunal verksamhet. De förvaltningar och bolag inom staden som är berörda av mål i Miljöprogrammet ska, inom ramen för stadens integrerade ledningssystem, själva välja de mest miljö- och kostnadseffektiva åtgärderna för att uppnå målen.

Förvaltningens synpunkter

Detta är den första samlade uppföljningen av Stockholms miljöprogram. Användningen av nyckeltal i uppföljningen av miljömålen är ett nytt arbetssätt och har inneburit att startsträckan har blivit lång. Under programperioden har en kontinuerlig utveckling skett av uppföljningsverktyget, Miljöbarometern, www.miljobarometern.stockholm.se. Denna används för att följa upp miljömålen och kommunicera resultatet till medborgare och verksamhetsutövare.

Redovisning av mål och nyckeltal i Stockholms miljöprogram för åren 2002 ? 2004.

Samtliga mål och nyckeltal har analyserats och utfallet har kommenterats. Denna redovisning är hämtad ur förvaltningens nyckeltalsdatabas och innehåller samma uppgifter som kommer att redovisas på Miljöbarometern. Rapporten redovisas i bilaga 1 (här ej tryckt), *Redovisning av mål och nyckeltal i Stockholms miljöprogram för åren 2002 ? 2004*.

Sammanfattande redovisning

Den detaljerade redovisningen är mycket omfattande och en sammanfattning av utfallet redovisas därför i ett särskilt dokument *Uppföljning av Stockholms miljömål 2002 ? 2004, bilaga 2*. Skriften är ett komplement till den redovisning som görs på Miljöbarometern. Sammanfattningen kommer i nästa steg utgöra underlag för en förenklad populärversion som kan spridas till en bredare målgrupp.

Förslag till justeringar av delmål.

Några delmål föreslås ändras eller utgå. Motivet till de föreslagna förändringarna redovisas under respektive mål i bilaga 1.

Mål som föreslås ändras:

- Mål 1.7 Vid upphandling av entreprenader ska stadens förvaltningar och bolag värdesätta arbetsmaskiners miljöprestanda.
Ändras till: *Vid upphandling av entreprenader ska stadens förvaltningar och bolag ställa miljökrav på arbetsmaskiner*
- Mål 4.2 Exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras med likvärdig natur i närområdet.
Ändras till: *Exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras med motsvarande natur eller livsmiljöer med högre naturvärden i närområdet*

Mål 4.3 Ingen exploatering ska under programperioden ske i följande mark- och vattenområden:

2). biotoper, biologiska spridningsvägar, buffertzoner och rekreationsytor som är särskilt värdefulla,

Ändras till: 2). *Biotoper, biologiska spridningsvägar, buffertzoner och rekreationsytor som är särskilt värdefulla och som inte går att ersätta med motsvarande natur i närområdet*

Mål som föreslås utgå:

Mål 6.3 Antalet fuktskador ska minska till 40 procent av 2002 års nivå.

Mål 6.5 I förskolor och skolor ska anslås bevis på obligatorisk ventilationskontroll (OVK) och när den blev godkänd.

Resultat, slutsatser och behov av åtgärder

Den genomgripande analysen av såväl utfallet för och formulering av mål och nyckeltal ger bra erfarenheter inför det vidare miljöarbetet och vid framtagande av nästa miljöprogram.

Som framgår av miljöredovisningen har under perioden 2002 -2004 en rad åtgärder, uppföljnings- och kommunikationsinsatser samt flera projekt initieras genom miljöprogrammets mål.

Kommunikationsinsatser för att underlätta implementeringen av miljöprogrammet inom såväl stadens verksamheter som mot andra verksamhetsutövare och mot stadens invånare har tidigare redovisats i ärendet *Kommunikationsstrategi för Stockholms miljöprogram* som godkändes av kommunfullmäktige 2004-10-04. Även därefter har olika aktiviteter som, seminarier, framtagande av informationsmaterial m.m. genomförts. Under 2004 har förvaltningen även tagit initiativ till att skapa ett nätverk med miljöansvariga representanter från fackförvaltningar och bolag. Nätverket har träffats vid två tillfällen under året.

Ett av de större projekten som kan nämnas är *Miljöanpassad upphandling* som pågår mellan åren 2004-2006. Det omfattar fem upphandlingsmål inom målområdena Miljöeffektiva transporter, Säkra varor och Hållbar energianvändning. Projektet syftar till att öka andelen miljöanpassade inköp i Stockholms stad och att öka andelen upphandlingar med tydligt ställda miljökrav. Genom att välja varor och tjänster som minskar påverkan på miljön bidrar projektet till att öka måluppfyllnaden även för andra mål i miljöprogrammet.

Miljöprogrammet har en bra grundstruktur ett väl fungerande uppföljningssystem. Kvaliteten på delmål och nyckeltal kan dock i vissa fall förbättras. I miljöredovisningen saknas data för flera av nyckeltalen och säkra trendbedömningar har inte alltid kunna göras. Detta har flera orsaker och tre problemfall kan utskiljas:

1. Inga data kommer att kunna redovisas under programperioden
2. Det saknas utgångsdata och endast en mätning kommer att hinna göras varför trenden inte kommer att kunna utläsas.

3. Endast en mätning har hittills gjorts och en uppföljande mätning sker senare under perioden varför trenden inte kan utläsas med säkerhet i denna redovisning.

Orsakerna till problemen beror bl.a. på otydlighet i mål- och nyckeltalsformuleringar, avsaknad av metodik och rutiner, problem med att få in data från vissa nyckeltalsansvariga förvaltningar och bolag samt att vissa data inte går att få fram utan orimliga kostnads- och arbetsresurser.

Nedan följer en bedömning av resultaten under de 6 målområdena i korthet:

Mål 1 Miljöeffektiva transporter

Miljöförvaltningens bedömning är att mer än hälften av delmålen kommer att klaras.

Positivt är bl.a. att:

- ? fler reser med kollektivtrafik eller cyklar.
- ? användningen av förnyelsebara bränslen och andelen miljöfordon ökar.
- ? antalet personer som störs av trafikbuller i sin bostad minskar.
- ? 83 procent av stadens fordon tvättas på anläggningar med effektiv rening av avloppsvattnet
- ? efterlevnaden av miljözonen har ökat.
- ? utsläppen från fartyg som regelbundet anlöper i Stockholms hamnar minskar.
- ? projektet Miljöanpassad upphandling kan bidra till att bättre miljökrav ställs vid upphandling av transporter och entreprenader.

Ytterligare satsningar och åtgärder behövs avseende:

- ? Förstärkning i infrastrukturen för kollektivtrafik, gång och cykel.
- ? Minskat trafikbuller utomhus där ytterligare åtgärder behövs vid källan.
- ? Informationssatsningar för ändrade körsätt och lägre hastigheter.
- ? Insatser för att minska antalet fordon och utsläpp från dessa.
- ? En effektivare användning av befintligt vägnät för att därför minska behovet av nya vägutbyggnader.

Mål 2 Säkra varor

Ytterligare satsningar och åtgärder behövs för flera av delmålen där trenden är osäker, bl.a. kunskapsmålet om ämnens förekomst i miljön och varifrån de kommer. Likaså är flera av de mål som handlar om att minska eller fasa ut kemiska ämnen (kvicksilver, bly, kadmium och PCB), beroende av regleringar på nationell eller internationell nivå.

Tillsammans med Stockholm Vatten AB planerar Miljöförvaltningen projektet *Nya gifter - nya verktyg*, som bland annat syftar till att ta fram materialflödesanalyser och åtgärdsförslag.

Det är dock osäkert om målet kommer att kunna uppnås för alla ämnen eftersom kunskapen för en identifiering av alla källor är begränsad.

Positivt är bl.a. att:

- ? Informationsinsatser genomförs mot konsumenter, upphandlare och återförsäljare av varor.

- ? Användningen av konstnärsfärger med kadmium har minskat efter Stockholm Vattens kampanj riktad till konstnärsskolor och försäljare av konstnärsmaterial.
- ? Användningen av blysänken har minskat.
- ? Projektet Miljöanpassad upphandling kommer att leda till att upphandlingskrav för varor och livsmedel utvecklas och skärps.

Mål 3 Hållbar energianvändning

Målen samverkar med Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser. Positivt är bl.a. att:

- ? Staden har tecknat avtal om Bra Miljöval el i till 24 förvaltningar för 2005.
- ? Flera åtgärder har vidtagits för användning och miljöanpassning av energi i stadens egna verksamheter och hos företag och hushåll.
- ? Användningen av olja till uppvärmning i flerfamiljshus, som inte är anslutna till fjärrvärmen, minskar.

Allvarligt är att andelen förnyelsebara bränslen för produktion av fjärrvärme, som är den enskilt viktigaste satsningen för att nå koldioxidmålet, har minskat de senaste åren. Kraftfulla åtgärder behövs för att målet ska nås inom programperioden.

Mål 4 Ekologisk planering och skötsel

En rad ytterligare åtgärder behövs för att nå måluppfyllelse inom detta målområde. Genomförandet och uppföljningen av delmålen är problematiska i flera avseenden. Det behövs mer kunskapsuppbyggnad, kunskapsförmedling och metodutveckling både vad gäller lämpliga åtgärder och uppföljningsmetoder.

En svagt positiv trend kan ses för delmålet om ekologiskt inriktad skötsel då kunskaperna ökat bland många naturvårdsaktörer och att viss naturmark har restaurerats. Negativt är dock att stadsdelsförvaltningarna saknar tillräckliga ekonomiska resurser för att genomföra den kontinuerliga skötseln som erfordras för att nå målet.

Trenderna för övriga delmål är svårbedömda eller negativa och ytterligare åtgärder behövs. Vad gäller målet om kompensationsåtgärder där naturvärden går förlorade behöver sådana få juridisk status inom planprocessen. Målet att skydda värdefulla naturvärden mot exploatering kommer sannolikt inte att nås då satsningen på bostadsbyggande i staden innebär ett stort exploateringstryck på stadens grönytor.

Mål 5 Miljöeffektiv avfallshantering

Miljöförvaltningens bedömning är att alla målen kan uppnås. Positivt är bl.a.:

- ? Möjligheter att sortera ut farligt avfall har ökat genom den mobila miljöstationen som trafikerar allt fler områden.
- ? Goda förutsättningar finns att tillämpa EU:s avfallshierarki bl.a. genom införandet av deponiförbuden för utsorterat brännbart material och organiskt avfall. Den totala avfallsmängden ökar dock vilket innebär en avvikelse från avfallsminimering, det första steget i EU:s avfallshierarki.

- ? Arbete pågår med att anordna insamling och mottagningsmöjligheter för behandling av organiskt avfall
- ? System för effektivare källsortering och hämtning utvecklas genom Renhållningsförvaltningen projekt för att stödja fastighetsägare att införa s.k. fastighetsnära källsortering .
- ? Näringen i avloppsslammet ska tas tillvara bättre. I dagsläget återförs allt slam antingen som näring till åkermark eller som täckskikt på deponi. Här beror andelen återförd fosfor till åkermark respektive täckskikt på avsättningsmöjligheter och policybeslut. Acceptansen har varit mycket låg för slamspridning på åkermark varför behov av annan avsättning utvecklats.

Mål 6 Sund inomhusmiljö

I likhet med mål 4 är genomförandet och uppföljningen av delmålen problematiska inom detta målområde. Ytterligare åtgärder, kunskapsupbyggnad och metodutveckling behövs för att nå målen.

Endast radonmålet bedöms ha en i huvudsak positiv trend. Positivt är också att 3H projektet (Hälsomässigt Hållbara Hus), finansierat genom Miljömiljarden, inletts i samarbete med andra förvaltningar/myndigheter/institutioner. Projektet kan bidra till att uppföljningsmetoder utvecklas för flera av målen.

Ett reviderat miljöprogram

Det nu gällande Miljöprogrammets programperiod sträcker sig t.o.m. år 2006. I budgeten för 2005 ges Miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att ta fram ett nytt miljöprogram redan under 2005. Detta är i förtid och innebär att den breda miljö- och hälsoutredning som kommer att genomföras under 2005 inte kommer att kunna utgöra underlag för det nya miljöprogrammet. Framtagandet av ett nytt program kommer därför endast att utgöra en revidering av nuvarande miljöprogram där framförallt en justering kommer att göras av delmålen. Bl.a. kommer en översyn att göras av de delmål som är tillsynsrelaterade för att, om det är möjligt, hantera dessa frågor inom ramen för förvaltningens arbete med en målstyrd tillsyn.

Baserat på denna halvtidsuppföljning och att programmet på ett tydligare sätt ska utgöra stadens ambitionsnivå i miljöarbetet utöver vad som krävs i miljöbalken kommer antalet delmål att minska. Den nuvarande strukturen med de sex målområdena, och det uppföljningssystem som är kopplat till dessa, är bra och kommer att bibehållas. En fortsatt anpassning av nyckeltalen till delmålen kommer också att ske. Det reviderade miljöprogrammet kommer också att tydligare anpassas mot stadens verksamheter och bolag och kommer att ske i dialog med dessa.

REMISSER

Ärendet har för yttrande remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 22 februari 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

I februari 2003 antog kommunfullmäktige Stockholms miljöprogram ”på väg mot en hållbar utveckling”. Programmet omfattar sex övergripande målområden som i sin tur har en koppling till ett eller flera av de nationella miljökvalitetsmålen. De övergripande målen preciseras i delmål, som fokuserar på orsakerna till miljöproblemen, och som bedöms vara möjliga att uppnå under programperioden. Till varje delmål finns ett eller flera nyckeltal. Sammanlagt finns 98 nyckeltal fördelade på 43 delmål.

Miljöprogrammet grundas på målstyrning och målen ska vara vägledande för all kommunal verksamhet. De förvaltningar och bolag inom staden som är berörda av mål i miljöprogrammet ska, inom ramen för stadens integrerade ledningssystem, själva välja de mest miljö- och kostnadseffektiva åtgärderna för att uppnå målen.

I samband med beslut om stadens miljöprogram gavs miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att göra årliga uppföljningar av programmet samt ett samlat miljöboksut efter programperiodens slut. Med anledning av att beslutet om programmet fattades en bit in i programperioden så är detta nämndens första samlade uppföljning utöver den kontinuerliga uppföljning som sker på miljöbarometern.

Ärendet

Nämndens förslag till justeringar av delmål

Nämnden föreslår i sitt tjänsteutlåtande att ett litet antal delmål i det befintliga programmet justeras eller stryks i sin helhet.

Mål som föreslås ändras:

Mål 1.7 Vid upphandling av entreprenader ska stadens förvaltningar och bolag värdesätta arbetsmaskiners miljöprestanda.

Ändras till: *Vid upphandling av entreprenader ska stadens förvaltningar och bolag ställa miljökrav på arbetsmaskiner.*

Mål 4.2 Exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras med likvärdig natur i närområdet.

Ändras till: *Exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras med motsvarande natur eller livsmiljöer med högre naturvärden i närområdet.*

Mål 4.3 Ingen exploatering ska under programperioden ske i följande mark- och vattenområden:

2). Biotoper, biologiska spridningsvägar, buffertzoner och rekreationsytor som är särskilt värdefulla.

Ändras till: 2). *Biotoper, biologiska spridningsvägar, buffertzoner och rekreationsytor som är särskilt värdefulla och som inte går att ersätta med motsvarande natur i närområdet.*

Mål som föreslås utgå:

Mål 6.3 Antalet fuktskador ska minska till 40 procent av 2002 års nivå.

Mål 6.5 I förskolor och skolor ska anslås bevis på obligatorisk ventilationskontroll (OVK) och när den blev godkänd.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens uppföljning i sammandrag

Mål 1 Miljöeffektiva transporter

Miljöförvaltningens bedömning är att mer än hälften av delmålen kommer att klaras.

Positivt är bl.a. att:

- ? fler reser med kollektivtrafik eller cyklar
- ? användningen av förnyelsebara bränslen och andelen miljöfordon ökar
- ? antalet personer som störs av trafikbuller i sin bostad minskar
- ? 83 procent av stadens fordon tvättas på anläggningar med effektiv rening av avloppsvattnet
- ? efterlevnaden av miljözonen har ökat
- ? utsläppen från fartyg som regelbundet anlöper Stockholms hamnar minskar
- ? projektet Miljöanpassad upphandling kan bidra till att bättre miljökrav ställs vid upphandling av transporter och entreprenader

Ytterligare satsningar och åtgärder behövs avseende:

- ? Förstärkning i infrastrukturen för kollektivtrafik, gång och cykel
- ? Minskat trafikbuller utomhus där ytterligare åtgärder behövs vid källan
- ? Informationssatsningar för ändrade körsätt och lägre hastigheter
- ? Insatser för att minska antalet fordon och utsläpp från dessa
- ? En effektivare användning av befintligt vägnät för att därför minska behovet av nya vägutbyggnader

Mål 2 Säkra varor

Positivt är bl.a. att:

- ? informationsinsatser genomförs mot konsumenter, upphandlare och återförsäljare av varor
- ? användningen av konstnärsfärger med kadmium har minskat efter Stockholm Vat-

tens kampanj riktad till konstnärsskolor och försäljare av konstnärsmaterial

- ? användningen av blysänken har minskat
- ? projektet miljöanpassad upphandling kommer att leda till att upphandlingskrav för varor och livsmedel utvecklas och skärps

Ytterligare satsningar och åtgärder behövs för flera av delmålen där trenden är osäker, bl.a. kunskapsmålet om ämnens förekomst i miljön och varifrån de kommer. Likaså är flera av de mål som handlar om att minska eller fasa ut kemiska ämnen (kvicksilver, bly, kadmium och PCB), beroende av regleringar på nationell eller internationell nivå.

Tillsammans med Stockholm Vatten AB planerar Miljöförvaltningen projektet Nya gifter - nya verktyg, som bland annat syftar till att ta fram materialflödesanalyser och åtgärdsförslag. Det är dock osäkert om målet kommer att kunna uppnås för alla ämnen eftersom kunskapen för en identifiering av alla källor är begränsad.

Mål 3 Hållbar energianvändning

Målen samverkar med Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser. Positivt är bl.a. att:

- ? staden har tecknat avtal om Bra Miljöval el i till 24 förvaltningar för 2005
- ? flera åtgärder har vidtagits för användning och miljöanpassning av energi i stadens egna verksamheter och hos företag och hushåll
- ? användningen av olja till uppvärmning i flerfamiljshus, som inte är anslutna till fjärrvärmesystemen, minskar

Allvarligt är att andelen förnyelsebara bränslen för produktion av fjärrvärme, som är den enskilt viktigaste satsningen för att nå koldioxidmålet, har minskat de senaste åren. Kraftfulla åtgärder behövs för att målet ska nås inom programperioden.

Mål 4 Ekologisk planering och skötsel

En rad ytterligare åtgärder behövs för att nå målluppfyllelse inom detta målområde. Genomförandet och uppföljningen av delmålen är problematiska i flera avseenden. Det behövs mer kunskapsuppbyggnad, kunskapsförmedling och metodutveckling både vad gäller lämpliga åtgärder och uppföljningsmetoder.

En svagt positiv trend kan ses för delmålet om ekologiskt inriktad skötsel då kunskaperna ökat bland många naturvårdsaktörer och att viss naturmark har restaurerats. Negativt är dock att stadsdelsförvaltningarna saknar tillräckliga ekonomiska resurser för att genomföra den kontinuerliga skötseln som erfordras för att nå målet.

Trenderna för övriga delmål är svårbedömda eller negativa och ytterligare åtgärder behövs. Vad gäller målet om kompensationsåtgärder där naturvärden går förlorade behöver kompensationen redovisas, förslagsvis i samband med genomförandebeslut. Målet att skydda värdefulla naturvärden mot exploatering kommer sannolikt inte att nås då satsningen på bostadsbyggande i staden innebär ett stort exploateringstryck på stadens grönytor.

Mål 5 Miljöeffektiv avfallshantering

Miljöförvaltningens bedömning är att alla målen kan uppnås. Positivt är bl.a.:

- ? möjligheter att sortera ut farligt avfall har ökat genom den mobila miljöstationen som trafikerar allt fler områden.
- ? goda förutsättningar finns att tillämpa EU:s avfallshierarki bl.a. genom införandet av deponiförbuden för utsorterat brännbart material och organiskt avfall
- ? arbete pågår med att anordna insamling och mottagningsmöjligheter för behandling av organiskt avfall
- ? system för effektivare källsortering och hämtning utvecklas genom renhållningsförvaltningens projekt för att stödja fastighetsägare att införa s.k. fastighetsnära källsortering
- ? näringen i avloppsslammet ska tas tillvara bättre

Mål 6 Sund inomhusmiljö

I likhet med mål 4 är genomförandet och uppföljningen av delmålen problematiska inom detta målområde. Ytterligare åtgärder, kunskapsuppbyggnad och metodutveckling behövs för att nå målen.

Endast radonmålet bedöms ha en i huvudsak positiv trend. Positivt är också att 3H-projektet (Hälsomässigt Hållbara Hus), finansierat genom Miljömiljarden, inlets i samarbete med andra förvaltningar/myndigheter/institutioner. Projektet kan bidra till att uppföljningsmetoder utvecklas för flera av målen.

Stadsledningskontorets synpunkter

Stadsledningskontoret väljer att lämna synpunkter utifrån tre aspekter; nämndens uppföljning av miljöprogrammet, nämndens förslag till justering av vissa delmål och stadsledningskontorets synpunkter inför det stundande arbetet med att ta fram ett nytt miljöprogram.

Uppföljningen av miljöprogrammet

Stadsledningskontoret konstaterar att uppfyllelsen av målen i stadens miljöarbete till viss del utvecklas i positiv riktning. Som framgår av nämndens redovisning har staden under perioden 2002-2004 en rad åtgärder påbörjats och genomförts som har initierats via miljöprogrammets mål.

Stadsledningskontoret anser att miljöprogrammet har en acceptabel grundstruktur och ett fungerande uppföljningssystem. Med den stora mängden mål, delmål och nyckeltal kan vissa av dem givetvis förbättras och utvecklas inför kommande miljöprogramarbete. Stadsledningskontoret har fullt förtroende för att miljö- och hälso- skyddsnämnden med sitt gedigna kunnande inom området kommer att utgöra en stor tillgång i detta arbete.

SLK kan dock konstatera att det i redovisningen saknas prognos för flera av målen och nyckeltalen och att säkra trendbedömningar inte alltid har kunnat göras. Detta

beror framförallt på otydlighet i mål- och nyckeltalsformuleringar, avsaknad av metodik och rutiner, problem med datainsamling från vissa förvaltningar och bolag samt att vissa data inte går att få fram utan orimliga kostnads- och arbetsresurser. Prognosen för hur mål och delmål kommer att vara uppfyllda vid programperiodens slut visar tydligt att stadens rådighet är liten eller obetydlig för en stor del av målen.

Stadsledningskontoret saknar också en samlad analys av programmets funktion. Vidare saknas en uppskattning av miljöprogrammets ekonomiska konsekvenser. Att uppfylla programmets mål och delmål kommer initialt att erfordra vissa resurser samtidigt som det i flera fall handlar om direkta och framtida besparingar. Resonemang behövs som jämför dagens kostnader för att avhjälpa problem med prognoser på framtida kostnader för att lösa samma problem.

Justering av delmål

Stadsledningskontoret tillstyrker de justeringar av befintliga delmål som föreslås av miljöförvaltningen med följande kommentarer:

- ? Mål 1.7 innebär ett förtydligande och en ambitionshöjning som är i linje med stadens pågående upphandlingsprojekt.
- ? Mål 4.2 innebär ingen ambitionshöjning utan är ett försök att förtydliga för att motverka feltolkningar.
- ? Mål 4.3 innebär en flexiblare målformulering som i särskilda fall ger möjlighet att återskapa biotoper i närområdet vilket kan ge minskade risker för målkonflikter med 20k projektet.
- ? Mål 6.3 utgår med anledning av att det saknas möjlighet att följa upp målet.
- ? Mål 6.5 utgår då det inte är möjligt att ställa kraven enligt gällande lagstiftning, uppföljning av målen skulle dessutom kräva orimliga resurser.

Synpunkter inför det stundande miljöprogramarbetet

Stadsledningskontoret vill ta tillfället i akt att uppmärksamma frågan om vilken roll stadens miljöprogram har haft och vilken roll miljöprogrammet bör ha inför framtagandet av ett nytt program som ska gälla från och med 2007. Synpunkterna skall främst ses utifrån SLK:s roll att styra, leda och följa upp stadens nämnder.

Inför arbetet med det kommande miljöprogrammet efterlyser stadsledningskontoret en utvärdering av hur miljöprogrammets styrande funktion har fungerat och kan förbättras. Med styrning avses styrningen av nämndernas arbete med att uppnå målen i miljöprogrammet. Även den pådrivande och pedagogiska funktionen gentemot medborgare och verksamhetsutövare i staden bör analyseras för att därigenom ge förbättringsförslag.

Det nuvarande miljöprogrammet har funktionen av att vara både styrande för stadens egna nämnder och styrelser samtidigt som det ska visa på stadens ambitionsnivå och fungera som påverkande och inspirerande för medborgare och verksamma i staden. En tredje roll är programmets pedagogiska funktion att förklara sammanhang och orsaker till problem och i den mån problemen inte går mot sin lösning analysera detta.

I ovanstående funktioner ligger stora delar av de problem som stadsledningskontoret ser med det nuvarande programmet.

Stadsledningskontoret ifrågasätter värdet av att ställa upp en lång rad mål som staden inte har någon eller endast liten rådighet över. Med anledning av detta förespråkar stadsledningskontoret ett miljöprogram som görs i flera delar. Respektive del ska ha en tydlig målgrupp och anpassas utifrån den.

För att förbättra styrningen av stadens interna miljöarbete görs en separat del som vänder sig till nämnder och styrelser och endast berör mål som stadens verksamheter har stor rådighet över. Dessa mål bör dessutom vara hårt prioriterade vilket gör att endast ett fåtal av de nuvarande målområdena berörs. Genom den hårda prioriteringen ges nämnder och styrelser en tydlig signal om vad kommunfullmäktige förväntar sig i fråga om deras interna miljöarbete.

I den del av miljöprogrammet som riktar sig till stadens egna verksamheter är det dessutom nödvändigt att göra en uppskattning av kostnader, besparingar samt positiva och eventuella negativa konsekvenser av att genomföra målen. Detta kommer att öka trovärdigheten hos de mål som antas av kommunfullmäktige.

Övriga delar av miljöprogrammet bör vända sig till boende och verksamhetsutövare i Stockholm. I dessa delar bör stadens ambitioner och målsättningar för de egna verksamheterna komma till uttryck samtidigt som stadens roll som pådrivande gentemot andras miljöarbete bör vara tydlig. När det gäller inflytandet över andra aktörers miljöarbete är rådigheten liten och kan därför lämpligen uttryckas som ambitionsnivåer. I det pådrivande arbetet gentemot andra aktörer är stadens roll som föregångare viktig. I detta sammanhang kan det nuvarande miljöprogrammets pedagogiska funktion att förklara problem och orsakssammanhang vara viktigt.

Sammanfattningsvis konstaterar stadsledningskontoret att det kommande programmets målformuleringar bör basera sig på stadens rådighet inom respektive område. Programmet ska också vara framtaget i brett samförstånd med stadens samtliga förvaltningar och ha ambitionen att väga samman och ta ställning till konkurrerande och motverkande intressen. Framtida program bör alltså tydligare än tidigare göra prioriteringar mellan olika samhällsmål och vilka resurser som skall användas i miljöarbetet.

RESERVATIONER

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Reservationen av Magnus Hellström m.fl. (m) är av följande lydelse.

Nämnden beslutar att godkänna redovisningen av uppföljningen av Stockholms miljöprogram för perioden 2002 – 2004-11-25, avslå förslagen till ändrade delmål samt därutöver anföra följande.

Ett miljöprogram främsta syfte är att styra och samordna stadens verksamheter i en miljövänligare riktning. Med ett fåtal tydliga och konkreta mål kan stadens samlade miljöpåverkan kontrolleras och mätas. Tyvärr är det förslag som majoriteten föreslår alltför omfattande och alltför luddigt utformat för dessa ändamål. De mål som föreslås av borgarrådet är i alltför hög grad inriktade på att reglera privatpersoner och företag beteenden. Dessutom innebär det en direkt tillväxtfientlig omsvängning av den politik som präglade den förra majoritetens arbete.

Ekonomisk tillväxt är en förutsättning för att öka välståndet och att målet om ett långsiktigt hållbart samhälle ska uppnås. Det finns inget motsatsförhållande mellan tillväxt och ett modernt miljötankande. Tvärtom, visar all erfarenhet att just tillväxt leder till en renare miljö. Utgångspunkten bör därför vara att miljöarbetet ska bedrivas i samarbete med det lokala näringslivet.

Stadens verksamheter bör därför gemensamt vara inriktade på att främja ekonomisk tillväxt. En av stadens viktiga uppgifter är att tillgodose de olika behov som föreligger i en dynamisk och växande storstad. Ska Stockholm fortsätta att växa, ställer det krav på nya bostäder, arbetsplatser, vägar, spår och flygplatser. Stockholmsregionen behöver satsningar inom alla dessa områden för att även i framtiden fungera som tillväxtmotor för Sverige.

Stadens olika program, däribland miljöprogrammet, syftar till att uppnå en hållbar tillväxtutveckling. Genom en hållbar utveckling blir Stockholm än mer attraktivt för både den enskilde, företag och organisationer. Vägen dit är en politik där sambanden mellan hälsa och miljö, ekonomisk utveckling och ekologiskt ansvar lyfts fram. På lång sikt kan effekterna av en offensiv och ambitiös miljöpolitik ge ett tydligt kvitto i form av minskade samhällskostnader. Det är därför viktigt att miljöprogrammet integreras i stadens arbete och blir en del i alla stadens bolagsstyrelser och nämnder. Ambitionen måste vara att vi ska ha uppnått en bättre miljö efter programperiodens slut.

Miljö- hälsoskyddsnämndens förslag till nytt miljöprogram har en bättre konkretion än tidigare miljöprogram. Tyvärr innebär de ändringar som föreslås av den nya majoriteten i många fall en återgång till de tidigare programmets brister. För att miljöarbetet ska bedrivas effektivt krävs en tydlig fokusering på några konkreta områden.

Ett område ur delrapporten bör dock särskilt lyftas fram och det är att stockholmarnas största miljöproblem är den lokala tryggheten. Varannan invånare känner obehag när de går ensamma genom sin stadsdel under dygnets mörka timmar. Var tredje upplever att det finns problem med skadegörelse, stölder och inbrott i området där de bor, och var femte upplever problem med misshandel och övrigt våld. Uppenbarligen är stockholmarna mer bekymrade över sin trygghet än något annat miljöproblem, och här bör staden vidta åtgärder för att möta medborgarnas oro.

Från moderaternas sida kan vi i stort ansluta oss till det programmet så som det tidigare antagits i miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Det finns dock synpunkter i programmet som fordrar en samordning med övriga handlingsprogram och strategier som har antagits eller som för närvarande utarbetas inom staden. Antalet delmål är i dag alltför många för att fungera som tydliga styrinstrument.

Reservationen av Erik Wassén m.fl. (fp) är av följande lydelse.

Nämnden beslutar att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut samt därutöver anföra följande.

Arbetet för en bättre miljö- och en hållbar utveckling är viktigt och bör genomsyra hela stadens verksamhet. Men denna process bör inte isoleras till ett enskilt program eller policydokument. Stadens målsättning bör vara att skapa förutsättningar för en så hög tillväxt som möjligt utan att miljön påverkas. På så sätt får vi en levande och fungerande stad.

Avskiljer man miljöfrågor från andra aspekter i samhället leder det ofta till konflikter mellan olika miljömål och ekonomisk utveckling. Väsentliga beståndsdelar i en modern stad – som exempelvis infrastruktur, parkeringsmöjligheter, valfrihet och bostadsägare – bör ses som positiva faktorer för en hållbar utveckling. På samma sätt bör kulturliv, tillväxt och näringsliv, restaurang och besöksnäring samt idrotts och föreningsliv tas med för att uppnå detta helhetsperspektiv.

Det finns en överhängande risk att ambitiösa miljöprogram blir ovetenskapliga och politiskt subjektiva, då det ofta är svårt att mäta vad som är hållbar utveckling.

Vi är tveksamma till flera av delmålen som presenteras i ärendet. Det gäller bl.a. delmålet om insatser för att minska antalet fordon. Det är snarare utsläppen från fordonen som skal minska. Ny forskning på området visar också att ökningen av koldioxid i Sverige kommer nästan uteslutande från tunga lastbilar. Utsläppen från personbilar har legat still de senaste 15 åren, trots att bilparken vuxit med nästan en halv miljon bilar i Sverige.

Vi motsätter oss också formuleringen i den sista att-satsen under mål 1, Miljöeffektiva transporter- *"En effektivare användning av befintligt vägnät för att därför minska behovet av nya vägutbyggnader."* Stockholms trafiksystem är starkt underdimensionerat redan för den trafik vi ar idag och samlade utbyggnadsplaner saknas i princip helt sedan uppgörelsen om Dennispaketet havererade. Utan en snabb och adekvat

lösning på regionens trafiksituation med bland annat ringleder blir en effektivare användning av befintligt vägnät tämligen ointressant. I detta avseende finns heller ingen målkonflikt mellan miljön, å ena sidan och framkomlighet, rörlighet och ekonomi, å andra sidan. Nuvarande situation skapar betydande köer och stopp, vilket medför stora avgasutsläpp helt i onödan.

Stora delar av mål 5, miljöeffektiv avfallshantering är typexempel på politiskt subjektiva bedömningar om hur vi på bästa sätt ska ta hand om våra sopor.

Folkpartiet kräver ett stopp för sopsorteringshysterin. Återvinning ska aldrig vara ett självändamål. För vissa avfallstyper lönar det sig både miljömässigt och ekonomiskt att bränna och därmed utvinna energi. Hit hör pappersförpackningar, wellpapp och plastförpackningar. Dessa produkter bör därför i fortsättning kastas i den vanliga soppåsen under diskbänken. Vid förbränning av sopor i kraftvärmeverk skapas el och fjärrvärme och på så sätt behöver man inte elda lika mycket olja eller importera ”smutsig” el från kolkraftverken i Baltikum och Polen. Sopor är en energiresurs som ska tillvaratas på bästa sätt. Dagens förbränning av hushållssopor motsvarar 50 000 kubikmeter olja per år.

Storskalig kompostering eller rötning är inte det bästa sättet att ta tillvara hushållens matavfall. Kompostering har hittills mest levererat dålig lukt och en slutprodukt som ingen vill ha. I Göteborg har försök med kompostering av matavfall och annat biomassa genomförts med bristfälliga resultat. Vid effektiv förbränning i avfallsvärmeverk destrueras alla mikroorganismer och nästan alla kemiska föroreningar samtidigt som avfallet utnyttjas som biobränsle för att ge bl.a. fjärrvärme. Den rödgröna majoritetens förslag om att stimulera kompostering i flerfamiljsfastigheter kommer därmed att försämra miljön och leda till ökade kostnader för Stockholm och dess invånare.